

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด กลุ่มอารักขาพืช โทร.๐-๓๙๕๑-๑๐๐๘

ที่ ตร ๐๐๐๙/๖๙๑๒

วันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง สำรวจ เฝ้าระวัง และติดตามสถานการณ์การระบาดของแมลงหิวข้าวข้าว

เรียน เกษตรอำเภอทุกอำเภอ ยกเว้นอำเภอเกาะช้างและอำเภอเกาะกูด

ด้วยกรมส่งเสริมการเกษตร ได้รับรายงานจากหลายจังหวัดว่าขณะนี้พบการระบาดของแมลงหิวข้าวข้าวในแถบจังหวัดภาคเหนือ และภาคกลาง เข้าทำลายข้าวในระยะแตกกอ ประกอบกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม กับการเพิ่มประชากรของแมลงหิวข้าวข้าว จึงมีความเสี่ยงที่การระบาดของศัตรูพืชดังกล่าว แพร่ขยายวงกว้าง

สำนักงานเกษตรจังหวัดตราดพิจารณาแล้ว เพื่อเป็นการเฝ้าระวังและป้องกันไม่ให้ศัตรูพืชดังกล่าว แพร่ระบาดขยายวงกว้าง จึงขอให้สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินการ ดังนี้

๑. ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้แก่เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรนำไปใช้เป็นแนวทาง ในการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้น

๒. สำรวจและติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์การระบาดของแมลงหิวข้าวข้าวอย่างใกล้ชิด หากพบการระบาด ให้แจ้งสำนักงานเกษตรจังหวัดทราบและดำเนินการให้คำแนะนำแก่เกษตรกร ตามรายละเอียดที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการ

(นายวินัย ขยันยิ่ง)

เกษตรจังหวัดตราด

แมลงหิวข้าวข้าว

แมลงหิวข้าวขาว และการป้องกันกำจัด

แมลงหิวข้าวขาว (Rice Whitefly)
 ชื่อวิทยาศาสตร์: *Aleurocybotus indicus*
 (David & Subramaniam, 1976)
 วงศ์: Aleyrodidae อันดับ: Hemiptera

ระยะตัวอ่อน
 ตัวอ่อนของแมลงหิวข้าวขาวที่เกาะตามข้าว จะสังเกตเห็นตัวอ่อนเกาะอยู่เป็นกลุ่มเล็ก ๆ (วงกลมสีแดง) มองที่ใบด้วยตาเปล่า เมื่อใกล้ข้าวมากจะสังเกตเห็นจุดสีน้ำตาลเข้มบนผิวของใบซึ่งคือตัวอ่อนเป็นวงสี มีจุดสีเหลืองอ่อนติดอยู่

ระยะไข่ ระยะตัวเต็มวัย

แมลงหิวข้าวขาว เป็นแมลงที่มีขนาดเล็กกว่าค่อนข้างเล็กเมื่อเทียบกับแมลงหิวข้าวชนิดอื่น ตัวเต็มวัย มีปีกสีขาว 2 คู่ เทาะเหมือนหลังคา ขนาดลำตัว 0.8 – 0.9 มิลลิเมตร ตัวเต็มวัยมีปีกปร่าบางจึงบินได้ไม่ไกล และจะบินได้ไกลขึ้นเมื่อมีลมเป็นตัวช่วยพัดพา เพศเมียหนึ่งตัวสามารถวางไข่ได้ 100 – 240 ฟอง โดยวางเป็นฟองเดี่ยวหรือเป็นกลุ่มใต้ใบพืชเรียงกันเป็นเกล็ดปลา ไข่ที่เพิ่งวางใหม่มีสีขาวและจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเมื่อใกล้ฟัก ตัวอ่อนมี 4 วัย ตัวอ่อนวัยที่ 4 เรียกว่าดักแด้เทียม (pseudopupa) ตลอดวงจรชีวิตใช้เวลาประมาณ 17 – 24 วัน อุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับแมลงหิวข้าวขาวคือ 30 องศาเซลเซียส ระบาดสร้างความเสียหายได้มากในฤดูแล้งที่มีสภาพอากาศร้อน (ช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม)

ลักษณะการทำลาย แมลงหิวข้าวขาวสามารถเพิ่มจำนวนประชากรได้อย่างรวดเร็วในแปลงนา ตัวเต็มวัยที่มีขนาดเล็กจะเกาะอยู่บริเวณใบข้าวเป็นจำนวนมากจึงยากต่อการสังเกต ตัวเต็มวัยเป็นแมลงที่ว่องไว หากสัมผัสบริเวณต้นข้าวจะพบแมลงหิวข้าวขาวบินไปมาเป็นจำนวนมาก ซึ่งทำลายต้นข้าวโดยการดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบข้าว ความเสียหายส่วนใหญ่อยู่ในระยะข้าวแตกกอ ร่องรอยทำลายช่วงแรกเป็นวงสีเหลืองขนาดเล็ก เมื่อประชากรแมลงหิวข้าวเพิ่มขึ้นจะทำให้ใบข้าวเปลี่ยนเป็นสีเหลือง ผิวใบขรุขระ ใบบิดเบี้ยว และทำให้ข้าวชะงักการเจริญเติบโต หากทำลายในระยะข้าวออกดอกจะทำให้ช่อดอกและเมล็ดข้าวเหี่ยวเฉาได้

ลักษณะใบข้าวที่ถูกแมลงหิวข้าวขาวทำลาย

พืชอาหาร ข้าว หนุ่ย **เขตการแพร่กระจาย** ประเทศไทย (เชียงใหม่ สุพรรณบุรี และพระนครศรีอยุธยา)

การป้องกันกำจัดแมลงหิวข้าวขาว

- 1) ใช้หลักการบริหารจัดการแบบผสมผสาน
- 2) ใช้พันธุ์ข้าวทนโรคในแปลงปลูกในแต่ละฤดู-ไม่ปลูกพืชเชิงเดี่ยว (rice mono-cropping)
- 3) ไม่ปลูกข้าวหนาแน่น การปลูกข้าวแบบปักดำจะลดความรุนแรงของการเข้าทำลายได้ดีกว่าการปลูกแบบหว่าน
- 4) ไม่ใส่ปุ๋ยไนโตรเจนในอัตราที่สูงหรือใช้เกินความจำเป็น ใ้ใช้ตามคำแนะนำของกรมการข้าว
- 5) คลี่สิ่งกีดขวางใช้สารเคมีเพื่ออนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติ เช่น ตัวเบียน ใต้แก่ *Encarsia japonica*, *Encarsia sophia*, *Encarsia transversa* ตัวห้ำ ใต้แก่ ตัวงูเต่า 8 จุด (*Harmonia octomaculata*) และ มวนเขียวดูดไข่
- 6) ในข้าวระยะแตกกอ หากพบแมลงหิวข้าวขาวระยะตัวเต็มวัยเป็นจำนวนมาก ให้หมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ และในข้าวระยะแตกกอถึงตั้งท้อง หากพบแมลงหิวข้าวขาวเป็นจำนวนมาก (ตัวอ่อนแมลงหิวข้าวขาว 100 ตัวต่อต้น) ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้สารเคมี สามารถใช้สารป้องกันกำจัดแมลงชนิดใดชนิดหนึ่ง โดยใช้อัตราตามคำแนะนำในฉลาก ปัจจุบันยังไม่มีการใช้สารเคมีที่ขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายในการป้องกันกำจัดแมลงหิวข้าวขาวในข้าว แต่มีสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงประเภทปากดูดที่ขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายในนาข้าวและพืชอื่น รวมทั้งงานวิจัยจากต่างประเทศที่แนะนำให้ในการควบคุมแมลงหิวข้าว เช่น โคโรนโทฟูเร็น อิมิดาโคลพริด ไพมีโทริซิน ซัลฟอกซาฟลอร์ เป็นต้น
- 7) การใช้สารป้องกันกำจัดแมลงข้างต้นจำเป็นต้องใช้สลับกัน และควรใช้ร่วมกับ มีเนรัล ออยด์ หรือ ปีโตรเลียม ออยด์ เป็นต้น

ตัวเบียน *Encarsia* sp.

มวนเขียวดูดไข่เข้าทำลายตัวอ่อน

แหล่งข้อมูล:
 กรมวิชาการเกษตร. เอกสารคำแนะนำการป้องกันกำจัดแมลง-สัตว์ศัตรูพืชอย่างปลอดภัย...จากงานวิจัย ปี 2566. สืบค้นจาก: <https://www.doa.go.th/plprotect/wp-content/uploads/2023/12/คำแนะนำการใช่มารยาแมลงศัตรูพืชอย่างปลอดภัย.pdf>.
 คามิชิ รัตน์กมล. 2550. ภาควิชาแมลง (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2). ภาควิชาภาควิชา คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศัพินทร์ และแทนก้องปิยะนทอร์, เชียงใหม่. 571 หน้า.
 นางสาวสุนิตา เขาวลิต นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ กลุ่มกีฏและสัตววิทยา สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร
 Pokhrel, S. and R.B. Thapa. 2011. Rice Whitefly (*Aleurocybotus occiduus* Maria), a new emerging threat of rice production and its natural control in Chitwan, Nepal. *Agronomy Journal of Nepal* 2: 56-74.
 SPC (Saigon Plant Protection Joint Stock Company). 2024. Rice Damaging Whitefly (*Aleurocybotus indicus*). Available source: <http://www.spchcmc.vn/EN/Plant-doctor- Detail/RICE-DAMAGING-WHITEFLY--Aleurocybotus-indicus--5-9513.html>. (June 27, 2024)
 Sun, H.Z., Y.Q. Song and J.Y. Zha. 2020. Reproductive performance of *Aleurocybotus indicus* (Hemiptera: Aleyrodidae) fed on different cultivars of rice plants. *Phytoparasitica*. Available source: <https://doi.org/10.1007/s12600-020-00799-3>.
 Vejar-Cota, G. and L.A. Rodriguez-del-Bosque. 2018. Fortuitous Biological Control of Invasive *Aleurocybotus occiduus* on Sugarcane in Western Mexico. *SOUTHWESTERN ENTOMOLOGIST* 43(3).